

Professional reconversion to ensure a better professional future

2022-1-ES01-KA220-ADU-000085069

Κεφάλαιο 2: Κριτική σκέψη

Co-funded by
the European Union

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Αυτό το έγγραφο δημιουργήθηκε με την άδεια Creative Commons:

Αναφορά-Μη Εμπορική Χρήση-Με Ίδιο Διαμοιρασμό (CC BY-NC-SA).

Το σύνολο ή μέρος του παρόντος εγγράφου μπορεί να χρησιμοποιηθεί, να αντιγραφεί και να κοινοποιηθεί υπό την προϋπόθεση ότι αναφέρεται η προέλευση, ότι δεν χρησιμοποιείται εμπορικά και ότι δεν τροποποιείται η άδεια χρήσης του.

Όλα τα δικαιώματα διατηρούνται.

© Copyright 2023 ConvertYourFuture

Αποποίηση ευθύνης

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται είναι αποκλειστικά του/των συγγραφέα/ων και δεν αντανακλούν κατ' ανάγκη τις απόψεις και τις γνώμες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι γι' αυτές.

Πληροφορίες

Σχέδιο	Convert your future - Professional reconversion to ensure a better professional future
Αριθμός σχεδίου	2022-1-ES01-KA220-ADU-000085069
Πακέτο εργασίας	2 - Διαδικτυακό μάθημα - Δεξιότητες για επαγγελματική αναβάθμιση
Ημερομηνία	30/06/2023
Τύπος εγγράφου	Εγχειρίδιο
Γλώσσα	Αγγλικά
Συγγραφείς	Eduardo Isla, Cristina Liqueste, Manuel Carabias Herrero, Flavia Chiarelli, Eirini Theochari, Maria Malliora, Marek Lukáč, Klaudius Šilhár, Sophie Pérez Poveda, Rita Silva Varisco, Guillaume Henri

Κοινοπραξία

CEOE
Castilla y León

FORMATIVE FOOTPRINT

AVA

Consorzio
COMUNITÀ
BRIANZA
Imprese Sociali

E-SCHOOL
EDUCATIONAL GROUP

LIGUE
del enseignement

Ευρετήριο

Εισαγωγή	4
Μαθησιακοί στόχοι	4
2.1. Τι είναι η κριτική σκέψη;	4
2.1.1. Ορισμός	4
2.1.2. Χαρακτηριστικά	5
2.1.3 Τιμές	6
2.1.4 Η σημασία της κριτικής σκέψης στη σύγχρονη ζωή	7
2.2 Διδακτικές προσεγγίσεις της κριτικής σκέψης	8
2.2.1 Διδασκαλία της κριτικής σκέψης	8
2.2.2 Προκλήσεις/εμπόδια	9
2.2.3 Ο ρόλος του εκπαιδευτικού	11
2.2.4 Χαρακτηριστικά μιας τάξης κριτικής σκέψης	11
2.2.5 Αξιολόγηση	13
2.3 Καλές πρακτικές/εφαρμογές στην εκπαίδευση ενηλίκων	14
Αναφορές	15
Προτεινόμενοι πόροι	16

Εισαγωγή

Η κριτική σκέψη είναι πιο απαραίτητη από ποτέ στον σημερινό κόσμο, ο οποίος χαρακτηρίζεται από μια ποικιλία διαύλων επικοινωνίας και την εμφάνιση νέων επαγγελμάτων με έμφαση στην καινοτομία. Οι εργοδότες εκτιμούν τους εργαζόμενους που μπορούν να σχεδιάζουν και να οργανώνουν, να προσεγγίζουν ένα πρόβλημα μεθοδικά και να σκέφτονται κριτικά εξετάζοντας τις επιπτώσεις διαφόρων επιλογών. Ως εκ τούτου, οι εκπαιδευτές ενηλίκων καλούνται να δώσουν μεγαλύτερη έμφαση στην καλλιέργεια της κριτικής σκέψης στους εκπαιδευόμενούς τους, όχι μόνο για να τους προετοιμάσουν επαρκώς για τις απαιτήσεις του εργασιακού χώρου, αλλά και για να προωθήσουν την ενεργό συμμετοχή τους στην εμπλοκή των πολιτών και την υπεύθυνη λήψη αποφάσεων στην προσωπική τους ζωή. Αυτή η ενότητα έχει ως στόχο να ορίσει την κριτική σκέψη και να εξηγήσει πώς οι εκπαιδευτές ενηλίκων μπορούν να βοηθήσουν τους εκπαιδευόμενους στην ανάπτυξη/βελτίωση των δεξιοτήτων τους όσον αφορά την κριτική σκέψη.

Μαθησιακοί στόχοι

Οι εκπαιδευόμενοι θα είναι σε θέση να:

- να κατανοήσουν τι είναι η κριτική σκέψη,
- να κατανοήσουν τη σημασία της κριτικής σκέψης στη σύγχρονη ζωή,
- να μάθετε για τις διδακτικές προσεγγίσεις της κριτικής σκέψης,
- να μάθουν για τις καλές πρακτικές και τις εφαρμογές της κριτικής σκέψης στην εκπαίδευση ενηλίκων.

2.1. Τι είναι η κριτική σκέψη;

2.1.1. Ορισμός

Υπάρχουν πολλοί ορισμοί της κριτικής σκέψης και διάφοροι μελετητές και ερευνητές μπορεί να δίνουν έμφαση σε διαφορετικές πτυχές της έννοιας. Ωστόσο, υπάρχουν ορισμένα κοινά στοιχεία που διατρέχουν πολλούς από αυτούς τους ορισμούς, όπως η σημασία της συλλογιστικής, της αξιολόγησης και της αυτοκριτικής.

Ένας πρόσφατος ορισμός της κριτικής σκέψης προέρχεται από την Αμερικανική Φιλοσοφική Ένωση (APA), η οποία αναφέρει ότι η κριτική σκέψη είναι "η διαδικασία της σκόπιμης, αυτορρυθμιζόμενης κρίσης που χρησιμοποιεί γνωστικά εργαλεία όπως η ερμηνεία, η ανάλυση, η αξιολόγηση, η εξαγωγή συμπερασμάτων και η εξήγηση των αποδεικτικών, εννοιολογικών, μεθοδολογικών ή πλαισιακών εκτιμήσεων στις οποίες βασίζονται οι κρίσεις" (Facione, 2019). Αυτός ο ορισμός

υπογραμμίζει την ιδέα ότι η κριτική σκέψη περιλαμβάνει σκόπιμες και σκόπιμες διαδικασίες σκέψης, καθώς και τη χρήση διαφόρων γνωστικών εργαλείων για την ανάλυση και την αξιολόγηση των πληροφοριών. Επιπλέον, υπογραμμίζει τον ρόλο της αυτορρύθμισης στη διαδικασία της κριτικής σκέψης.

Μια άλλη πρόσφατη μελέτη των Panadero κ.ά. (2021) ανέδειξε τη σημασία της μεταγνώσης στην κριτική σκέψη. Η μεταγνώση αναφέρεται στην ικανότητα να αναστοχάζεται κανείς τις δικές του διαδικασίες σκέψης και η μελέτη διαπίστωσε ότι τα υψηλότερα επίπεδα μεταγνώσης συσχετίζονται θετικά με καλύτερες δεξιότητες κριτικής σκέψης. Αυτό υποδηλώνει ότι η επίγνωση και η ενεργή ρύθμιση των δικών μας διαδικασιών σκέψης μπορεί να ενισχύσει τις ικανότητες κριτικής σκέψης.

2.1.2. Χαρακτηριστικά

Η κριτική σκέψη απαιτεί την ενεργό ενασχόληση με τις ιδέες, τη διερεύνηση διαφορετικών προοπτικών και την εξέταση των δικών μας προκαταλήψεων και προκαταλήψεων. Η κριτική σκέψη χαρακτηρίζεται από τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

1. **Ανάλυση πληροφοριών:** Κριτική σκέψη: Η κριτική σκέψη αρχίζει με την ενδελεχή εξέταση των πληροφοριών που παρουσιάζονται. Απαιτεί την ανάλυση σύνθετων ιδεών, τον εντοπισμό των βασικών συστατικών και την αξιολόγηση της συνάφειας και της αξιοπιστίας τους. Με την κριτική ανάλυση δεδομένων, γεγονότων και επιχειρημάτων, τα άτομα μπορούν να αποκτήσουν βαθύτερη κατανόηση του θέματος και να λάβουν τεκμηριωμένες αποφάσεις.
2. **Αξιολόγηση επιχειρημάτων:** Η κριτική σκέψη απαιτεί να αξιολογούμε την εγκυρότητα των επιχειρημάτων και των ισχυρισμών. Πρόκειται για τη διαδικασία αναγνώρισης λογικών λαθών, προκαταλήψεων και ασυνεπειών στη συλλογιστική. Τα άτομα μπορούν να διακρίνουν τα έγκυρα επιχειρήματα από εκείνα που στερούνται εγκυρότητας εξετάζοντας τα υποστηρικτικά στοιχεία και τη λογική. Αυτό τους επιτρέπει να διαμορφώνουν τεκμηριωμένες απόψεις και να λαμβάνουν συνετές αποφάσεις.
3. **Αμφισβήτηση των παραδοχών:** Οι κριτικά σκεπτόμενοι δεν διστάζουν ποτέ να αμφισβητούν τις υποθέσεις. Αμφισβητούν τους καθιερωμένους κανόνες, τις προκατασκευασμένες αντιλήψεις και τη συμβατική σοφία. Αποκαλύπτουν κρυμμένες προκαταλήψεις, ανεξερεύνητες πεποιθήσεις και ελαττωματικούς συλλογισμούς εμβαθύνοντας περισσότερο. Η διερεύνηση των υποθέσεων ανοίγει το δρόμο για νέες ιδέες και εφευρετικές λύσεις.
4. **Εξετάζοντας πολλαπλές προοπτικές:** Κριτική σκέψη: Η κριτική σκέψη μας ενθαρρύνει να εξετάζουμε διαφορετικές προοπτικές και να κοιτάμε πέρα από τις δικές μας οπτικές γωνίες. Τα άτομα αποκτούν βαθύτερη κατανόηση πολύπλοκων ζητημάτων αναζητώντας ενεργά διαφορετικές απόψεις και συμμετέχοντας σε στοχαστικές συζητήσεις. Αυτό προάγει την ενσυναίσθηση, την ανεκτικότητα και μια προσέγγιση επίλυσης προβλημάτων χωρίς αποκλεισμούς.
5. **Επίλυση προβλημάτων και λήψη αποφάσεων:** Η κριτική σκέψη είναι βασικά μια ικανότητα επίλυσης προβλημάτων. Μας επιτρέπει να αναλύουμε τα πολύπλοκα προβλήματα σε μικρότερα μέρη, να αναλύουμε το καθένα από αυτά και να επινοούμε καλά αιτιολογημένες

λύσεις. Με την εφαρμογή της κριτικής σκέψης στη λήψη αποφάσεων, τα άτομα μπορούν να μετριάσουν τους κινδύνους, να προβλέψουν τις συνέπειες και να λάβουν αποφάσεις που είναι σύμφωνες με τους στόχους μας.

Η κριτική σκέψη είναι μια δια βίου διαδικασία που επιτρέπει στα άτομα να λαμβάνουν ορθολογικές, καλά ενημερωμένες αποφάσεις. Είναι μια δεξιότητα που μπορεί να αναπτυχθεί και να βελτιωθεί μέσω επαναλαμβανόμενης εξάσκησης..

2.1.3 Τιμές

Όταν αναλογιστούμε τα χαρακτηριστικά της κριτικής σκέψης, μπορούμε να εκτιμήσουμε την αξία της. Οι κριτικά σκεπτόμενοι "εκπαιδεύουν" το μυαλό τους να κατανοούν, να αναλύουν, να αξιολογούν, να αποφασίζουν και μέσα από αυτή τη διαδικασία αποκτούν αξίες σημαντικές για την προσωπική, ακαδημαϊκή και επαγγελματική τους ζωή. Οι κριτικά σκεπτόμενοι αναγνωρίζουν τη διαδικασία της σκέψης και αναλαμβάνουν τον έλεγχο της σκέψης τους, αποκλείοντας προκαταλήψεις, απόψεις ή συναισθήματα. Μαθαίνουν να αμφισβητούν τις δικές τους σκέψεις, ώστε να μπορούν να λαμβάνουν καλύτερες αποφάσεις, να ταξινομούν τις σημαντικές λεπτομέρειες, αποκλείοντας τις άσχετες, ώστε να κάνουν λογικά συμπεράσματα, να κατανοούν τα κίνητρα και τις απόψεις των ανθρώπων και γνωρίζουν πότε να τις λαμβάνουν υπόψη τους. Οι αξίες της κριτικής σκέψης είναι πολυάριθμες και περιλαμβάνουν τα εξής:

- **Σαφήνεια:** Η κριτική σκέψη εκτιμά τη σαφήνεια της σκέψης και της έκφρασης. Η σαφήνεια, το πρώτο και πιο ουσιαστικό στάδιο της κριτικής σκέψης, περιλαμβάνει την κατανόηση του θέματος, του προβλήματος, του στόχου ή του αντικειμενικού σκοπού που προσπαθείτε να επιλύσετε.
- **Ακρίβεια:** Η κριτική σκέψη εκτιμά την ακρίβεια στη συλλογιστική και τη λήψη αποφάσεων. Ενθαρρύνει τα άτομα να αναζητούν και να αξιολογούν τα αποδεικτικά στοιχεία αντικειμενικά, χωρίς προκαταλήψεις ή προκαταλήψεις (Paul & Elder, 2019).
- **Συνάφεια:** Η κριτική σκέψη εκτιμά τη συνάφεια στην αξιολόγηση των πληροφοριών. Υπογραμμίζει τη σημασία του προσδιορισμού του κατά πόσον οι πληροφορίες είναι σχετικές με το εκάστοτε ζήτημα και της αποφυγής άσχετων πληροφοριών (Paul & Elder, 2019).
- **Βάθος:** Βάθος: Η κριτική σκέψη εκτιμά το βάθος της ανάλυσης. Ενθαρρύνει τα άτομα να εξετάζουν διεξοδικά τα ζητήματα και να εξετάζουν πολλαπλές προοπτικές και πιθανά αποτελέσματα (Paul & Elder, 2019).
- **Λογική:** Λογική: Η κριτική σκέψη εκτιμά τη λογική συλλογιστική. Δίνει έμφαση στη χρήση ορθών συλλογισμών για την εξαγωγή συμπερασμάτων και τη λήψη αποφάσεων (Paul & Elder, 2019).

- **Ακρίβεια:** Η κριτική σκέψη εκτιμά την ακρίβεια στη γλώσσα και τη σκέψη. Ενθαρρύνει τα άτομα να χρησιμοποιούν σαφή και ακριβή γλώσσα και να είναι συγκεκριμένα στις περιγραφές και τις εξηγήσεις τους (Paul & Elder, 2019).
- **Ανοιχτό πνεύμα:** Η κριτική σκέψη εκτιμά την ανοιχτόμυαλη σκέψη. Ενθαρρύνει τα άτομα να εξετάζουν εναλλακτικές προοπτικές και να είναι πρόθυμα να αλλάξουν τις απόψεις τους με βάση νέα στοιχεία (Paul & Elder, 2019).
- **Διανοητική ταπεινότητα:** Η κριτική σκέψη εκτιμά τη διανοητική ταπεινότητα. Ενθαρρύνει τα άτομα να αναγνωρίζουν τα όρια των γνώσεών τους και να είναι ανοιχτά στη μάθηση από τους άλλους (Paul & Elder, 2019).
- **Περιέργεια:** Η κριτική σκέψη εκτιμά την περιέργεια. Ενθαρρύνει τα άτομα να κάνουν ερωτήσεις και να αναζητούν πληροφορίες για να κατανοήσουν καλύτερα τον κόσμο γύρω τους (Ennis, 1987).

2.1.4 Η σημασία της κριτικής σκέψης στη σύγχρονη ζωή

Η κριτική σκέψη έχει αναγνωριστεί ως μία από τις βασικές δεξιότητες του 21ου αιώνα που είναι ιδιαίτερα σημαντικές για την αγορά εργασίας (Rave et al. 2020- Whiting 2020). Εκθέσεις έγκριτων οργανισμών, όπως το Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ, η Σύμπραξη για τις δεξιότητες του 21ου αιώνα, η Ένωση Αμερικανικών Κολεγίων και Πανεπιστημίων και ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης, έχουν τονίσει τη σημασία της κριτικής σκέψης για την επιτυχία στον εργασιακό χώρο. Σύμφωνα με αυτές τις εκθέσεις, η κριτική σκέψη περιλαμβάνει την ικανότητα ανάλυσης, αξιολόγησης και σύνθεσης πληροφοριών από διάφορες πηγές και οπτικές γωνίες για τη λήψη ορθών αποφάσεων και την επίλυση σύνθετων προβλημάτων. Οι εργοδότες εκτιμούν αυτή τη δεξιότητα, καθώς βοηθά τα άτομα να σκέφτονται αντικειμενικά, να λαμβάνουν ορθολογικές αποφάσεις και να καινοτομούν σε ένα ταχέως μεταβαλλόμενο εργασιακό περιβάλλον.

Επιπλέον, έρευνες έχουν δείξει ότι η ικανότητα των εργαζομένων ενός οργανισμού να ανταποκρίνονται γρήγορα στις μεταβαλλόμενες καταστάσεις και να λαμβάνουν αιτιολογημένες, βασισμένες στην έρευνα αποφάσεις αποτελεί βασικό παράγοντα της επιτυχίας του (Penkauskiene et al., 2019- Powley and Taylor 2014- Phan 2011- Fung 2014). Στο σημερινό ταχέως εξελισσόμενο και πολύπλοκο επιχειρηματικό περιβάλλον, οι οργανισμοί πρέπει να είναι ευέλικτοι και προσαρμοστικοί για να παραμείνουν ανταγωνιστικοί, και αυτό απαιτεί εργαζόμενους που μπορούν να σκέφτονται κριτικά και να λαμβάνουν τεκμηριωμένες αποφάσεις με βάση στοιχεία και δεδομένα. Όπως υποστηρίζει ο Eligor (2017), η κριτική σκέψη μπορεί να αποτελέσει απαραίτητο εργαλείο στη διοίκηση των οργανισμών, βοηθώντας στην ανακάλυψη πολυάριθμων πρακτικών λύσεων κατά τη λειτουργία σε σύγχρονες συνθήκες της αγοράς που απαιτούν σταθερά υψηλό επίπεδο ανταγωνιστικότητας και αποτελεσματικότητας.

Η ικανότητα παραγωγής νέων ιδεών και αμφισβήτησης των παλαιών πεποιθήσεων είναι όλο και πιο σημαντική για τους εργαζόμενους στο σημερινό ταχέως μεταβαλλόμενο επιχειρηματικό περιβάλλον. Σύμφωνα με τους Desai κ.ά. (2016), οι εργαζόμενοι πρέπει να είναι σε θέση να

σκέφτονται δημιουργικά και να είναι πρόθυμοι να αμφισβητήσουν το status quo για να συμβάλουν στην επιτυχία του οργανισμού τους. Ομοίως, ο Subramanian (2020) υπογραμμίζει τη σημασία της ανάπτυξης νέων ιδεών και προσεγγίσεων ως μέσο για την απόκτηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος. Η κριτική σκέψη είναι μια βασική δεξιότητα που επιτρέπει στους εργαζόμενους να αναλύουν και να αξιολογούν πληροφορίες από διαφορετικές πηγές (Sousa and Wilks, 2018) και να εξετάζουν την κατάσταση που αναλύεται από πολλαπλές οπτικές γωνίες (Wang and Zheng, 2016-Reed, 2018). Εφαρμόζοντας δεξιότητες κριτικής σκέψης, οι εργαζόμενοι μπορούν να εντοπίζουν ευκαιρίες για καινοτομία και βελτίωση, να αμφισβητούν υποθέσεις και να αναπτύσσουν νέες λύσεις σε πολύπλοκα προβλήματα. Συνοψίζοντας, η κριτική σκέψη αποτελεί βασική δεξιότητα για τους εργαζόμενους που θέλουν να επιτύχουν στο σημερινό ταχέως εξελισσόμενο και ανταγωνιστικό επιχειρηματικό περιβάλλον, καθώς τους επιτρέπει να παράγουν νέες ιδέες και να συμβάλλουν στην επιτυχία του οργανισμού τους.

Ωστόσο, η κριτική σκέψη ως δεξιότητα δεν περιορίζεται στον χώρο εργασίας. Στη σύγχρονη καθημερινή ζωή, η κριτική σκέψη είναι απαραίτητη επειδή διευκολύνει τις υγιείς σχέσεις. Μέσω της κριτικής σκέψης, ένα άτομο γίνεται πιο ανεκτικό και ανοιχτόμυαλο και η ικανότητά του να ακούει τις απόψεις των άλλων αυξάνεται, επιτρέποντάς του να είναι καλύτερος σύντροφος, φίλος, συγγενής ή συνάδελφος. Βοηθά στην ανάπτυξη της ενσυναίσθησης, ενθαρρύνοντας τα άτομα να εξετάζουν τα προβλήματα των άλλων και να προσπαθούν να τους βοηθήσουν.

2.2 Διδακτικές προσεγγίσεις της κριτικής σκέψης

2.2.1 Διδασκαλία της κριτικής σκέψης

Η διδασκαλία της κριτικής σκέψης μπορεί να είναι ένα δύσκολο έργο, αλλά υπάρχουν αρκετές αποτελεσματικές προσεγγίσεις που μπορούν να χρησιμοποιήσουν οι εκπαιδευτικοί για να ενισχύσουν τις δεξιότητες κριτικής σκέψης στους μαθητές τους.

Η διδακτική προσέγγιση που βασίζεται στο διάλογο ενθαρρύνει τους μαθητές να αμφισβητούν υποθέσεις και πεποιθήσεις, να αμφισβητούν επιχειρήματα και να αξιολογούν στοιχεία. Οι εκπαιδευτές ενηλίκων μπορούν να χρησιμοποιήσουν αυτή τη μέθοδο για την προώθηση της κριτικής σκέψης με ερωτήσεις ανοικτού τύπου. Μια τέτοια προσέγγιση είναι η σωκρατική μέθοδος, η οποία είναι μια ισχυρή διδακτική προσέγγιση που βασίζεται στον διάλογο και έχει κριθεί αποτελεσματική για τη διδασκαλία της κριτικής σκέψης. Η μέθοδος αυτή περιλαμβάνει την υποβολή μιας σειράς ερωτήσεων για την τόνωση της συζήτησης και την ενθάρρυνση των μαθητών να σκεφτούν κριτικά για ένα συγκεκριμένο θέμα ή ζήτημα. Με τη χρήση διερευνητικών ερωτήσεων, η σωκρατική μέθοδος ενθαρρύνει τους μαθητές να αμφισβητούν υποθέσεις, να αναλύουν στοιχεία και να εξετάζουν πολλαπλές προοπτικές. Αυτή η προσέγγιση μπορεί να προωθήσει δεξιότητες σκέψης ανώτερης τάξης, όπως η ανάλυση, η σύνθεση και η αξιολόγηση (Paul & Elder, 2022). Έρευνες έχουν δείξει ότι η σωκρατική μέθοδος μπορεί να ενισχύσει τις δεξιότητες κριτικής σκέψης των μαθητών, να αυξήσει τη δέσμευση και να βελτιώσει τις ακαδημαϊκές επιδόσεις (Bailin, Case, Coombs, & Daniels, 1999). Χρησιμοποιώντας τη σωκρατική μέθοδο, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να

δημιουργήσουν ένα περιβάλλον στην τάξη που προάγει την κριτική σκέψη και βοηθά τους μαθητές να αναπτύξουν τις δεξιότητες που χρειάζονται για να επιτύχουν ακαδημαϊκά και επαγγελματικά.

Η μάθηση με βάση το πρόβλημα (PBL) είναι μια μαθητοκεντρική διδακτική προσέγγιση που προωθεί την κριτική σκέψη εμπλέκοντας τους μαθητές σε προβλήματα ή σενάρια του πραγματικού κόσμου. Η PBL περιλαμβάνει μια σειρά από δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τους μαθητές να εργαστούν συνεργατικά, να εντοπίσουν τις σχετικές πληροφορίες, να αναλύσουν το πρόβλημα και να αναπτύξουν και να εφαρμόσουν λύσεις (Savin-Baden & Major, 2013). Έρευνες έχουν δείξει ότι η PBL είναι ένας αποτελεσματικός τρόπος για την ανάπτυξη δεξιοτήτων κριτικής σκέψης και τη βελτίωση των ακαδημαϊκών επιδόσεων (Hmelo-Silver, 2004). Η PBL μπορεί επίσης να βελτιώσει τα κίνητρα των μαθητών, τη δέσμευση και τη διατήρηση της γνώσης (Maudsley & Strivens, 2000). Ένα από τα δυνατά σημεία της PBL είναι ότι μπορεί να προσαρμοστεί σε διαφορετικούς κλάδους και επίπεδα εκπαίδευσης (Duch, Groh, & Allen, 2001).

Η συνεργατική μάθηση, η οποία περιλαμβάνει ομαδική εργασία και ενθαρρύνει τους εκπαιδευόμενους να συνεργαστούν για την επίλυση προβλημάτων, την ανταλλαγή ιδεών και την παροχή ανατροφοδότησης. Σύμφωνα με μια μελέτη των Johnson και Johnson (1994), η προσέγγιση αυτή προάγει την κριτική σκέψη εκθέτοντας τους μαθητές σε διαφορετικές οπτικές γωνίες και ενθαρρύνοντάς τους να εξετάζουν πολλαπλές απόψεις.

Μάθηση βασισμένη στη διερεύνηση, η οποία περιλαμβάνει το να ζητείται από τους μαθητές να διερευνήσουν ένα ερώτημα ή ένα πρόβλημα και να αναπτύξουν λύσεις με βάση την ανάλυση και την αξιολόγηση των πληροφοριών που συλλέγουν. Σύμφωνα με μια μελέτη της Hmelo-Silver (2004), η μάθηση που βασίζεται στη διερεύνηση βρέθηκε ότι είναι αποτελεσματική στην ανάπτυξη δεξιοτήτων κριτικής σκέψης στους μαθητές.

Μάθηση με βάση περιπτώσεις, η οποία περιλαμβάνει την παρουσίαση στους μαθητές πραγματικών σεναρίων ή περιπτώσεων και τους ζητά να αναλύσουν και να αξιολογήσουν τις παρεχόμενες πληροφορίες για να αναπτύξουν λύσεις. Σύμφωνα με μια μελέτη του Miller και των συνεργατών του (2018), η μάθηση βάσει περιπτώσεων βρέθηκε ότι είναι αποτελεσματική στην ανάπτυξη δεξιοτήτων κριτικής σκέψης στους μαθητές.

2.2.2 Προκλήσεις/εμπόδια

Η κριτική σκέψη στην εκπαίδευση αντιμετωπίζει διάφορες προκλήσεις και εμπόδια που εμποδίζουν την ανάπτυξη και την εφαρμογή της. Ορισμένες από τις βασικές προκλήσεις και εμπόδια στην εκπαίδευση που σχετίζονται με την κριτική σκέψη είναι:

- **Περιορισμένος χρόνος και πόροι:** Ένα από τα σημαντικότερα εμπόδια για την κριτική σκέψη στην εκπαίδευση είναι ο περιορισμένος χρόνος και οι πόροι που είναι διαθέσιμοι για τη διδασκαλία και τη μάθηση. Οι εκπαιδευτές ενηλίκων πρέπει συχνά να καλύψουν ένα τεράστιο πρόγραμμα σπουδών μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα, αφήνοντας ελάχιστο χρόνο για ασκήσεις και συζητήσεις κριτικής σκέψης. Όταν οι άνθρωποι πιέζονται από το χρόνο, μπορεί να βασίζονται σε ευρετικές μεθόδους ή συντομεύσεις για να κάνουν κρίσεις,

οι οποίες μπορεί να οδηγήσουν σε λάθη ή προκαταλήψεις. (Kahneman, 2011). Για να μην αναφέρουμε ότι τα εκπαιδευτικά ιδρύματα μπορεί να μην έχουν τους πόρους για να τους παράσχουν τα υλικά και τα εργαλεία που απαιτούνται για την αποτελεσματική διδασκαλία της κριτικής σκέψης.

- **Αντίσταση στην αλλαγή:** Ορισμένοι εκπαιδευτές ενηλίκων μπορεί να αντιστέκονται στην αλλαγή των μεθόδων διδασκαλίας τους ώστε να ενσωματώσουν δεξιότητες κριτικής σκέψης. Έχουν συντηρητικές ιδέες και παραδοσιακές αξίες που είναι δύσκολο να αλλάξουν (προσεγγίσεις επικεντρωμένες στους εκπαιδευτές ενηλίκων, αυστηρά ελεγχόμενες αίθουσες διδασκαλίας κ.λπ.) Αυτό μπορεί να αποτελέσει σημαντικό εμπόδιο στην κριτική σκέψη, διότι μπορεί να εμποδίσει τους ανθρώπους να εξετάσουν εναλλακτικές προοπτικές ή στοιχεία που έρχονται σε αντίθεση με τις δικές τους πεποιθήσεις. (Nickerson, 1998). Και άλλοι μπορεί να διστάζουν να παρέχουν τόση ελευθερία στους μαθητές τους, να τους επιτρέπουν να εκφράζουν τις απόψεις τους ή ακόμη και να κρίνουν τις απόψεις των άλλων, ακόμη και όταν αυτό γίνεται με δημοκρατικό τρόπο.
- **Γνωστική υπερφόρτωση:** Όταν οι άνθρωποι δέχονται πολλές πληροφορίες ταυτόχρονα, μπορεί να συγκλονιστούν και να δυσκολευτούν να τις επεξεργαστούν και να τις αξιολογήσουν αποτελεσματικά. Αυτό μπορεί να είναι διανοητικά εξαντλητικό για ορισμένους εκπαιδευόμενους και μπορεί να εμποδίσει την κριτική σκέψη και να οδηγήσει σε λάθη στην κρίση (Sweller, 2010). Φανταστείτε ενήλικες εκπαιδευόμενους, οι οποίοι έχουν τόσες πολλές εισερχόμενες πληροφορίες συνήθως σε σύντομο χρονικό διάστημα! Παρόλο που τις χρειάζονται, μπορεί να αποτελέσουν εμπόδιο για την κριτική σκέψη.
- **Έλλειψη πληροφόρησης:** Η κριτική σκέψη απαιτεί επαρκή ποσότητα πληροφοριών για τη λήψη τεκμηριωμένων αποφάσεων. Όταν οι πληροφορίες είναι ελλιπείς ή ανεπαρκείς, μπορεί να είναι δύσκολο να αναλυθεί μια κατάσταση ή να ληφθεί μια απόφαση βάσει στοιχείων (Halpern, 1998). Και χωρίς γνώσεις, μπορεί να είναι δύσκολο να αξιολογήσει κανείς αποτελεσματικά τις πληροφορίες και να λάβει τεκμηριωμένες αποφάσεις. (Kuhn, 1991)
- **Ξεπερνώντας τις προκαταλήψεις και τις πεποιθήσεις των μαθητών:** Πολλοί εκπαιδευόμενοι μπορεί να αντιστέκονται στην αμφισβήτηση των υποθέσεών τους και να προτιμούν να βασίζονται στη διαίσθηση ή τις πεποιθήσεις τους παρά να ασκούν κριτική σκέψη. Η προκατάληψη επιβεβαίωσης είναι η τάση να αναζητά κανείς και να ερμηνεύει πληροφορίες με τρόπο που να επιβεβαιώνει τις υπάρχουσες πεποιθήσεις του. Αυτό μπορεί να αποτελέσει σημαντικό εμπόδιο στην κριτική σκέψη, ιδίως για τους ενήλικες που έχουν πιο παγιωμένες ιδέες, οι οποίες δύσκολα αλλάζουν. Μπορεί να εμποδίσει τους ανθρώπους να εξετάσουν εναλλακτικές προοπτικές ή στοιχεία που έρχονται σε αντίθεση με τις δικές τους πεποιθήσεις. (Nickerson, 1998) Επιπλέον, η κριτική σκέψη απαιτεί σημαντική γνωστική προσπάθεια. Επιπλέον, οι εκπαιδευόμενοι εκτίθενται σε ένα περιορισμένο φάσμα απόψεων, οπότε μπορεί να δυσκολεύονται να σκεφτούν κριτικά για πολύπλοκα θέματα και προβλήματα.
- **Πολιτιστικά, κοινωνικά και γλωσσικά εμπόδια:** Οι μαθητές από διαφορετικές κουλτούρες και με διαφορετικό γλωσσικό υπόβαθρο μπορεί να έχουν διαφορετικές προσεγγίσεις στην κριτική σκέψη, καθιστώντας δύσκολη τη διδασκαλία τους με τρόπο που να είναι

αποτελεσματικός για όλους τους μαθητές. Ή άλλοι, λόγω κοινωνικών αποκλεισμών, μπορεί να μην είναι εξοικειωμένοι με τα θέματα που συζητούνται ή να μην έχουν ποικιλία απόψεων για να υποστηρίξουν ή να μην είχαν τις ίδιες ευκαιρίες να ασκήσουν τις δεξιότητες συζήτησης.

Τέλος, οι εκπαιδευτές ενηλίκων μπορεί να δυσκολεύονται να σχεδιάσουν μια μεθοδολογία κατάλληλη για μια τάξη κριτικής σκέψης. Η ανοικτή συζήτηση, η διδασκαλία του τρόπου επιχειρηματολογίας ή η ανάλυση και σύνθεση ιδεών, μπορεί να αποτελέσει πρόκληση. Οι εκπαιδευτές ενηλίκων μπορεί επίσης να δυσκολεύονται να αξιολογήσουν αποτελεσματικά τις δεξιότητες κριτικής σκέψης. Οι παραδοσιακές αξιολογήσεις, όπως τα τεστ πολλαπλής επιλογής, ενδέχεται να μην αποτυπώνουν με ακρίβεια τις ικανότητες κριτικής σκέψης των εκπαιδευομένων. Οι εκπαιδευτές ενηλίκων μπορεί να χρειαστεί να χρησιμοποιήσουν πιο αυθεντικές αξιολογήσεις, όπως γραπτές εργασίες και σχέδια εργασίας, για να αξιολογήσουν τις ικανότητες κριτικής σκέψης των εκπαιδευομένων.

Ως εκ τούτου, αναγνωρίζουμε τη σημασία του ρόλου των εκπαιδευτών ενηλίκων στην άμβλυνση των επιπτώσεων αυτών των εμποδίων, στον προσδιορισμό μεθόδων για την υπέρβασή τους με τις προαναφερθείσες προσεγγίσεις και στην τροποποίηση του τρόπου διδασκαλίας τους, ώστε να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για την ανάπτυξη δεξιοτήτων κριτικής σκέψης από τους ενήλικες εκπαιδευόμενους.

2.2.3 Ο ρόλος του εκπαιδευτικού

Οι εκπαιδευτικοί διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην καλλιέργεια μιας νοοτροπίας που επιτρέπει στους μαθητές να σκέφτονται ανεξάρτητα, να αμφισβητούν τα τεκμήρια και να αναλύουν κριτικά τις πληροφορίες. Ειδικότερα, οι εκπαιδευτικοί είναι υπεύθυνοι για:

- **Δημιουργία υποστηρικτικού περιβάλλοντος:** Είναι σημαντικό για τους εκπαιδευτικούς να δημιουργήσουν ένα ασφαλές και χωρίς αποκλεισμούς μαθησιακό περιβάλλον που προωθεί τον ανοιχτό διάλογο, τη συζήτηση με σεβασμό και τη διερεύνηση διαφορετικών προοπτικών. Καλλιεργώντας την ενσυναίσθηση και τις δεξιότητες ενεργητικής ακρόασης, οι εκπαιδευτικοί διασφαλίζουν ότι όλοι οι μαθητές αισθάνονται ότι ακούγονται και εκτιμώνται. Αυτή η προσέγγιση χωρίς αποκλεισμούς προάγει την αίσθηση του ανήκειν, ενδυναμώνοντας τους μαθητές να εκφράζουν τις σκέψεις τους, να θέτουν προκλητικές ερωτήσεις και να συμμετέχουν ενεργά σε συζητήσεις.
- **Πρώθηση της ενεργού συμμετοχής:** Οι εκπαιδευτικοί διευκολύνουν συζητήσεις, ομαδικές δραστηριότητες και ασκήσεις επίλυσης προβλημάτων που ενθαρρύνουν τους εκπαιδευόμενους να συμμετέχουν ενεργά στη μάθησή τους. Με τον τρόπο αυτό ενθαρρύνουν τη βαθύτερη κατανόηση των εννοιών και την ανεξάρτητη σκέψη, καθώς και την κριτική σκέψη.
- **Παροχή καθοδήγησης και καθοδήγησης:** Στην πορεία προς την κριτική σκέψη, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να λειτουργήσουν ως μέντορες και οδηγοί. Οι εκπαιδευτικοί

μπορούν να βοηθήσουν τους εκπαιδευόμενους να βελτιώσουν τις δεξιότητες κριτικής σκέψης παρέχοντας καθοδήγηση, θέτοντας ερωτήσεις που προκαλούν τη σκέψη και προκαλώντας τους εκπαιδευόμενους να εμβαθύνουν στις διαδικασίες σκέψης τους.

- **Ενσωμάτωση πραγματικών σεναρίων:** Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να συνδέσουν τις δεξιότητες κριτικής σκέψης με σενάρια του πραγματικού κόσμου, αποδεικνύοντας στους μαθητές την πρακτική αξία των κρίσιμων δεξιοτήτων. Ενσωματώνοντας στο πρόγραμμα σπουδών τρέχοντα γεγονότα, μελέτες περιπτώσεων και σενάρια πραγματικής ζωής, οι εκπαιδευτικοί προετοιμάζουν τους εκπαιδευόμενους για τις προκλήσεις που θα αντιμετωπίσουν στις μελλοντικές τους προσπάθειες.

Εν κατακλείδι, με την καλλιέργεια μιας κουλτούρας έρευνας, περιέργειας και πνευματικής ανεξαρτησίας, οι εκπαιδευτικοί ενδυναμώνουν τους μαθητές να γίνουν δια βίου κριτικά σκεπτόμενοι που μπορούν να προσαρμόζονται, να καινοτομούν και να συνεισφέρουν σημαντικά στην κοινωνία.

2.2.4 Χαρακτηριστικά μιας τάξης κριτικής σκέψης

Μια τάξη κριτικής σκέψης είναι ένα μαθησιακό περιβάλλον που ενθαρρύνει τους μαθητές να αναπτύξουν τις δεξιότητες συλλογισμού τους και να σκεφτούν σε βάθος για το υλικό που μελετούν. Ακολουθούν ορισμένα από τα βασικά χαρακτηριστικά μιας τάξης κριτικής σκέψης:

- **Ενεργός συμμετοχή:** Σε μια τάξη κριτικής σκέψης, οι μαθητές συμμετέχουν ενεργά στη μάθησή τους. Ενθαρρύνονται να συμμετέχουν σε συζητήσεις και αντιπαραθέσεις, να θέτουν ερωτήσεις και να αμφισβητούν υποθέσεις. Έρευνες έχουν δείξει ότι η ενεργητική μάθηση μπορεί να αυξήσει τη δέσμευση των μαθητών και να προωθήσει τη βαθύτερη μάθηση (Freeman et al., 2014).
- **Έμφαση στη συλλογιστική:** Η τάξη επικεντρώνεται στην ανάπτυξη δεξιοτήτων συλλογισμού, συμπεριλαμβανομένης της ανάλυσης, της σύνθεσης και της αξιολόγησης πληροφοριών (Marshall, 2016). Οι μαθητές μαθαίνουν να αξιολογούν στοιχεία και επιχειρήματα και να διατυπώνουν τεκμηριωμένες κρίσεις.
- **Ερωτήσεις ανοικτού τύπου:** Οι εκπαιδευτές ενηλίκων χρησιμοποιούν ερωτήσεις ανοικτού τύπου για να προωθήσουν την κριτική σκέψη. Αυτές οι ερωτήσεις απαιτούν από τους εκπαιδευόμενους να σκεφτούν πέρα από μια απλή απάντηση με ναι ή όχι και να δώσουν στοχαστικές, καλά αιτιολογημένες απαντήσεις, προωθώντας την ευχέρεια αλλά και τη δημιουργικότητα. Οι αίθουσες διδασκαλίας κριτικής σκέψης δίνουν προτεραιότητα στην υποβολή ερωτήσεων ως μέσο ενασχόλησης και κατανόησης σύνθετων ιδεών. Σύμφωνα με τον Brookfield (2012), "η υποβολή ερωτήσεων βρίσκεται στην καρδιά της κριτικής σκέψης" και οι τάξεις κριτικής σκέψης ενθαρρύνουν τους μαθητές να θέτουν ερωτήσεις ανοικτού τύπου που οδηγούν σε βαθύτερη διερεύνηση και ανάλυση.
- **Συνεργασία:** Η τάξη δίνει έμφαση στη συνεργασία μεταξύ των μαθητών. Οι μαθητές εργάζονται σε ομάδες για την επίλυση προβλημάτων και την ανταλλαγή ιδεών. Αυτό

συμβάλλει στην προώθηση της ποικιλομορφίας των προοπτικών και ενθαρρύνει τους μαθητές να μαθαίνουν ο ένας από τον άλλο.

- **Αξιολόγηση των δεξιοτήτων συλλογισμού:** Σε μια τάξη κριτικής σκέψης, οι εκπαιδευτές ενηλίκων αξιολογούν τις δεξιότητες συλλογισμού των εκπαιδευομένων καθώς και τις γνώσεις τους για το περιεχόμενο. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει εργασίες που απαιτούν από τους εκπαιδευόμενους να αναλύσουν επιχειρήματα ή να αξιολογήσουν αποδεικτικά στοιχεία.
- **Συνάφεια με τον πραγματικό κόσμο:** Οι αίθουσες διδασκαλίας κριτικής σκέψης χρησιμοποιούν παραδείγματα από τον πραγματικό κόσμο για να βοηθήσουν τους μαθητές να εφαρμόσουν τις δεξιότητες κριτικής σκέψης σε συναφή και ουσιαστικά πλαίσια. Σύμφωνα με τον Halpern (2014), "τα παραδείγματα του πραγματικού κόσμου παρέχουν στους μαθητές την ευκαιρία να εφαρμόσουν τις δεξιότητες κριτικής σκέψης σε αυθεντικά προβλήματα και ζητήματα". Οι μαθητές μαθαίνουν να εφαρμόζουν τις γνώσεις τους για την επίλυση πραγματικών προβλημάτων και τη λήψη τεκμηριωμένων αποφάσεων.
- **Δημιουργικότητα:** Οι μαθητές ενθαρρύνονται να σκέφτονται δημιουργικά, χρησιμοποιώντας τη φαντασία τους για να δημιουργούν καινοτόμες λύσεις σε προβλήματα.
- **Επίλυση προβλημάτων:** Οι εκπαιδευόμενοι διδάσκονται πώς να εντοπίζουν προβλήματα, να τα αναλύουν και να βρίσκουν αποτελεσματικές λύσεις. Μια τάξη κριτικής σκέψης ενθαρρύνει τους μαθητές να λαμβάνουν υπόψη τους πολλαπλές προοπτικές κατά την ανάλυση πληροφοριών και την επίλυση προβλημάτων (Paul & Elder, 2013). Αυτό επιτυγχάνεται με τη χρήση ποικίλων αναγνώσεων, συζητήσεων και εργασιών που εκθέτουν τους μαθητές σε διαφορετικές απόψεις.
- **Πρωθεί ένα ασφαλές και υποστηρικτικό μαθησιακό περιβάλλον:** Μια τάξη κριτικής σκέψης χαρακτηρίζεται από ένα ασφαλές και υποστηρικτικό μαθησιακό περιβάλλον, όπου οι μαθητές αισθάνονται άνετα να εκφράζουν τις απόψεις και τις ιδέες τους (Pascarella & Terenzini, 2018). Αυτό είναι σημαντικό, διότι η κριτική σκέψη περιλαμβάνει την αμφισβήτηση των παραδοχών και την αμφισβήτηση της υφιστάμενης κατάστασης.

Γενικά, μια τάξη κριτικής σκέψης είναι μια τάξη στην οποία οι μαθητές καλούνται να σκεφτούν βαθιά και κριτικά για το υλικό που μελετούν και να εφαρμόσουν τις δεξιότητες συλλογισμού τους σε προβλήματα του πραγματικού κόσμου.

2.2.5 Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση σε μια τάξη κριτικής σκέψης, αν και αποτελεί πρόκληση, είναι ζωτικής σημασίας για την αξιολόγηση της μάθησης των μαθητών και της κατανόησης των εννοιών της κριτικής σκέψης. Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να αξιολογήσουν την ανάπτυξη των δεξιοτήτων κριτικής σκέψης σε μια τάξη με τους ακόλουθους τρόπους:

- **Θέτοντας ερωτήσεις ανοικτού τύπου:** Αντί να ζητούν από τους εκπαιδευόμενους να ανακαλέσουν απλώς πληροφορίες, οι εκπαιδευτές ενηλίκων μπορούν να τους θέτουν ερωτήσεις που απαιτούν από αυτούς να αναλύσουν και να αξιολογήσουν τις πληροφορίες που έχουν μάθει. Οι εκπαιδευτές ενηλίκων θα πρέπει να ενθαρρύνουν τους εκπαιδευόμενους να εξηγούν το σκεπτικό τους και να παρέχουν αποδεικτικά στοιχεία για να στηρίξουν τις απαντήσεις τους. Το να ζητάτε πληροφορίες που μαθαίνονται αυτολεξεί δεν αποτελεί μέρος μιας τάξης με κριτική σκέψη.
- **Ανάθεση εργασιών και παρουσιάσεων:** Οι εργασίες και οι παρουσιάσεις απαιτούν από τους μαθητές να εφαρμόσουν δεξιότητες κριτικής σκέψης για να ολοκληρώσουν την εργασία με επιτυχία. Οι εκπαιδευτές ενηλίκων θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι η ανάθεση έχει σαφή κριτήρια και προσδοκίες. Αυτό θα ελέγξει επίσης τη δημιουργικότητα και την ευχέρεια των εκπαιδευομένων.
- **Διεξαγωγή αντιπαραθέσεων και συζητήσεων:** Οι αντιπαραθέσεις και οι συζητήσεις παρέχουν ευκαιρίες στους μαθητές να εξασκήσουν τις δεξιότητες κριτικής σκέψης παρουσιάζοντας επιχειρήματα και αντεπιχειρήματα, αξιολογώντας στοιχεία και εξετάζοντας διαφορετικές οπτικές γωνίες. Επιτρέπουν επίσης στους εκπαιδευτές να παρατηρήσουν την ικανότητα των μαθητών να αναλύουν και να αξιολογούν πληροφορίες σε πραγματικό χρόνο (Paul & Elder, 2006).
- **Αξιολόγηση από τους συμμαθητές:** μπορεί να αποτελέσει πολύτιμο εργαλείο στην τάξη της κριτικής σκέψης, καθώς επιτρέπει στους μαθητές να αξιολογούν την εργασία των συμμαθητών τους και να λαμβάνουν ανατροφοδότηση για τη δική τους απόδοση (Brookhart & Moss, 2016). Αυτό μπορεί να βοηθήσει στη δημιουργία ενός συνεργατικού μαθησιακού περιβάλλοντος και να προσφέρει στους μαθητές πολλαπλές προοπτικές για τη διαδικασία της κριτικής σκέψης.

Συνολικά, είναι σημαντικό να θυμόμαστε ότι η αξιολόγηση της κριτικής σκέψης δεν είναι ένα εφάπαξ γεγονός, αλλά μια συνεχής διαδικασία. Οι εκπαιδευτές ενηλίκων θα πρέπει να προσπαθούν να δημιουργήσουν μια κουλτούρα στην τάξη που ενθαρρύνει την κριτική σκέψη και παρέχει τακτικές ευκαιρίες στους εκπαιδευόμενους να εξασκούνται και να αναπτύσσουν αυτές τις δεξιότητες.

2.3 Καλές πρακτικές/εφαρμογές στην εκπαίδευση ενηλίκων

Όπως έχει διαπιστωθεί, η κριτική σκέψη στην εκπαίδευση είναι μια απαραίτητη δεξιότητα που πρέπει να αποκτήσει κανείς, διότι οδηγεί σε καλύτερες ευκαιρίες απασχόλησης. Αυτό καθίσταται ακόμη πιο κρίσιμο στην εκπαίδευση ενηλίκων, όπου οι εκπαιδευόμενοι έχουν περιορισμένο χρόνο για να εξασκήσουν αυτές τις δεξιότητες. Η μέθοδος των σωματικών ερωτήσεων αποτελεί μια αποτελεσματική εφαρμογή και πρακτική της κριτικής σκέψης στην εκπαίδευση ενηλίκων. Είναι εμπνευσμένη από τον τρόπο διδασκαλίας του Σωκράτη, του αρχαίου Έλληνα φιλοσόφου. Οι εκπαιδευτές διευκολύνουν τη μάθηση καθοδηγώντας τους εκπαιδευόμενους μέσα από μια σειρά

ερωτήσεων που αμφισβητούν τις υποθέσεις, προκαλούν σε βάθος ανάλυση και προωθούν τον ουσιαστικό διάλογο.

Η μέθοδος των σωκρατικών ερωτήσεων στοχεύει στην προώθηση των δεξιοτήτων κριτικής σκέψης, ενθαρρύνοντας τους μαθητές να εξετάσουν τις δικές τους πεποιθήσεις, να εξερευνήσουν διαφορετικές προοπτικές και να αναπτύξουν λογική σκέψη. Προωθεί την ενεργό συμμετοχή, τον αναστοχασμό και την ανάπτυξη κριτικών δεξιοτήτων. Μπορεί να εφαρμοστεί στην πράξη ακολουθώντας τα παρακάτω βήματα:

- **Δημιουργία ασφαλούς μαθησιακού περιβάλλοντος:** Δημιουργήστε ένα υποστηρικτικό και με σεβασμό περιβάλλον στην τάξη, όπου οι μαθητές θα αισθάνονται άνετα να εκφράζουν τις ιδέες τους. Ενθαρρύνετε τον ανοιχτό διάλογο και διαβεβαιώστε τους μαθητές ότι όλες οι ανησυχίες και οι συνεισφορές εκτιμώνται.
- **Θέστε ερωτήσεις που προκαλούν σκέψη:** Κάντε ερωτήσεις ανοικτού τύπου που αμφισβητούν τις υποθέσεις, ενθαρρύνουν την ανάλυση και προωθούν την κριτική σκέψη. Αυτές οι ερωτήσεις θα πρέπει να απαιτούν κάτι περισσότερο από απλές πραγματικές απαντήσεις και, αντίθετα, να προτρέπουν τους μαθητές να παρέχουν αποδείξεις, να εξετάζουν εναλλακτικές απόψεις και να διερευνούν έννοιες.
- **Αφήστε χρόνο για σκέψη:** Παρέχετε επαρκή χρόνο στους μαθητές να επεξεργαστούν και να σκεφτούν τις ερωτήσεις που τίθενται. Επιτρέψτε στιγμές σιωπής για να ενθαρρύνετε τη βαθιά σκέψη και να δώσετε στους μαθητές την ευκαιρία να διατυπώσουν στοχαστικές απαντήσεις.
- **Προώθηση της συζήτησης και του διαλόγου:** Καθοδηγήστε τους μαθητές μέσα από διαδραστικές συζητήσεις που επιτρέπουν την ανταλλαγή ιδεών, τη στοχαστική απάντηση σε διαφορετικές απόψεις και την κατασκευή επιχειρημάτων βασισμένων σε στοιχεία. Προσφέρετε υποστήριξη στους μαθητές να συμμετέχουν σε συζητήσεις με σεβασμό, ενθαρρύνοντάς τους να αμφισβητούν ο ένας τη συλλογιστική του άλλου και να βασίζονται σε κοινές γνώσεις. Εξετάστε το ενδεχόμενο παροχής κατευθυντήριων γραμμών για την αποτελεσματική διευκόλυνση, όπως ο καθορισμός βασικών κανόνων για την επικοινωνία με σεβασμό και η χρήση τεχνικών όπως η παράφραση για τη διασφάλιση της αμοιβαίας κατανόησης.
- **Αναζητήστε σαφήνεια και αποδείξεις:** Μέσω ερωτήσεων παρακολούθησης, ζητήστε από τους μαθητές περαιτέρω διευκρινίσεις, στοιχεία και λογική επιχειρηματολογία για να υποστηρίξουν τα επιχειρήματά τους. Αυτό βοηθά τους μαθητές να αναπτύξουν την ικανότητά τους να διατυπώνουν αποτελεσματικά τις σκέψεις τους, να αξιολογούν κριτικά τις πληροφορίες και να βελτιώνουν τις δεξιότητες συλλογισμού τους.
- **Παρέχετε ανατροφοδότηση και καθοδηγούμενο προβληματισμό:** Προσφέρετε εποικοδομητική ανατροφοδότηση σχετικά με τις απαντήσεις των μαθητών, επισημαίνοντας τα δυνατά σημεία και τους τομείς προς βελτίωση. Ενθαρρύνετε τους εκπαιδευόμενους να προβληματιστούν σχετικά με τις διαδικασίες σκέψης τους, να αξιολογήσουν την αποτελεσματικότητα των επιχειρημάτων τους και να εξετάσουν εναλλακτικές απόψεις.

- **Σύνδεση με πραγματικές εφαρμογές:** Συνδέστε τη σωκρατική αμφισβήτηση με σενάρια και εφαρμογές του πραγματικού κόσμου. Βοηθήστε τους μαθητές να δουν την πρακτική σημασία της κριτικής σκέψης διερευνώντας πώς μπορεί να εφαρμοστεί στην προσωπική τους ζωή, στις ακαδημαϊκές τους αναζητήσεις και στη μελλοντική τους σταδιοδρομία.

Εφαρμόζοντας τη μέθοδο των σωκρατικών ερωτήσεων ως διδακτική πρακτική, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να καλλιεργήσουν μια κουλτούρα τάξης που εκτιμά την κριτική σκέψη.

Αναφορές

- Agoestanto, A. and Kharis, M., 2018, March. Characteristic of critical and creative thinking of learners of mathematics education study program. In Journal of Physics: Conference Series (Vol. 983, No. 1, p. 012076). IOP Publishing.
- Alsaleh, N.J., 2020. Teaching Critical Thinking Skills: Literature Review. Turkish Online Journal of Educational Technology-TOJET, 19(1), pp.21-39.
- Bezanilla, M.J., Fernández-Nogueira, D., Poblete, M. and Galindo-Domínguez, H., 2019. Methodologies for teaching-learning critical thinking in higher education: The adult trainer's view. Thinking skills and creativity, 33, p.100584.
- Browne, M.N. and Freeman, K., 2000. Distinguishing features of critical thinking classrooms. Teaching in higher education, 5(3), pp.301-309
- Goodsett, M., 2020. Best practices for teaching and assessing critical thinking in information literacy online learning objects. The Journal of Academic Librarianship, 46(5), p.102163.
- Hitchcock, D., 2018. Critical thinking
- Huitt, W., 1998. Critical thinking: An overview. Educational psychology interactive, 3(6), pp.34-50.
- Saleh, S.E., 2019. Critical thinking as a 21st century skill: conceptions, implementation and challenges in the EFL classroom. European Journal of Foreign Language Teaching.
- Schafersman, S.D., 1991. An introduction to critical thinking
- Schafersman, S.D., 1991. An introduction to critical thinking.
- Tathahira, T., 2020. Promoting learners' critical thinking through online learning in higher education: Challenges and strategies. Englisia: Journal of Language, Education, and Humanities, 8(1), pp.79-92.

Προτεινόμενοι πόροι

Moore, B. N., Parker, R., Rosenstand, N., & Silvers, A. (2012). Critical thinking (pp. 185-194). New York: McGraw-Hill.

Paul, R., & Elder, L. (2002). Critical thinking: Tools for taking charge of Your learning and your life. Santa Rosa, CA: Foundation for Critical Thinking.

Critical Thinking Across the European Higher Education Curricula (CRITHINKEDU)

Critical Thinking Definition, Instruction, and Assessment: A Rigorous Approach.

<https://www.betterup.com/blog/critical-thinking-skills>

<https://www.futurelearn.com/info/courses/how-to-develop-critical-thinking-skills/0/steps/335512>

<https://bebrainfit.com/critical-thinking/>

CONVERT YOUR FUTURE

Co-funded by
the European Union